MCH та *MCV* (вказують на інтенсивність дозрівання еритроцитів та насичення їх гемоглобіном) в межах породи на 9−11-му місяцях жеребності були незмінними, але між породами виявили суттєві відмінності. Зокрема, в російських рисаків *MCH* був на 32,5 % меншим, ніж в українських верхових ($p<0,01$). *MCV* за місяць до вижеребки в рисистих кобил теж був нижчим ($p<0,05$), що вказує на включення компенсаторних механізмів спричинених надмірною проліферацією еритроцитів у кістковому мозку та низьким їх насиченням дихальним ферментом − гемоглобіном.

Після вижеребки у російських рисистих і українських верхових кобил величини еритроцитів, гемоглобіну та гематокритної величини в межах порід не відрізнялися від показників на 9- і 11-му місяцях жеребності. Втім, російських рисистих кобил після вижеребки виявили тенденцію до зменшення загальної кількості еритроцитів, які мали збільшений об'єм та насичення гемоглобіном порівняно з попереднім періодом.

Оскільки, показники еритроцитопоезу залежать від обміну феруму, то вивчення механізмів його регуляції клітинного диханні є важливим критерієм оцінки стану еритроцитопоезу.

На 9-му місяці жеребності вміст феруму в сироватці крові російських кобил був 1,5 раза менше, ніж в українських верхових ($p<0,05$). Незмінними величинами феруму у кобил були і перед родами.

Показником метаболізму феруму є ЗФЗЗ (вказує на загальний рівень феруму і вміст трансферину в сироватці крові). У рисистих кобил за три і один місяць до вижеребки рівень її на 55,0 і 72,0 % був меншим, ніж у кобил української верхової породи ($p<0,01$).

У кобил російської рисистої породи нижчими були і величини НФЗЗ, що, очевидно, пов'язано з механізмами, спрямованими на гальмування попередження утворення токсичних форм феруму. В українських верхових кобил з наближенням до вижеребки НФЗЗ збільшувалася.

Після родів у російських рисистих кобил рівень феруму підвищувався, а в українських верхових залишався без змін.

Після вижеребки, особливо в російських рисистих, підвищується рівень ЗФЗЗ, що вказує на виснаження депо феруму.

НФЗЗ у російських рисаків була підвищеною, що вказує на зміни функціонального стану рецепторів плазматичної мембрани еритроїдних клітин. В українських верхових цей показник практично не змінився.

Отже, у кобил російської рисистої породи (в останні місяці жеребності та після родів), порівняно з українськими верховими, показники еритроцитопоезу − кількість еритроцитів, вміст гемоглобіну та гематокритна величина вищі, що, очевидно, є фізіологічним явищем, адже ці тварини несуть значні фізичні навантаження і тому проліфірація еритроїдного ростка кісткового мозку у них вища.

Показники ферум-трансферинового комплексу в останні місяці жеребності у кобил російської рисистої породи нижчі, ніж в українських верхових, що свідчить про активну мобілізацію феруму із депо для газообміну плода. Після вижеребки, навпаки, вони підвищуються, що пов'язано із зниженою реактивністю організму кобил-матерів цієї породи і виснаженням рецепторного апарату білка трансферину для забезпечення транспорту феруму.

УДК 619:616.36:636.7

МУЧИЧКО О.І., ШТИКА О.В., студентки 6 курсу
Наукові керівники – **ГОЛОВАХА В.І.,** д-р вет. наук; **ПІДДУБНЯК О.В.,** канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ І КЛІНІКА ГЕПАТОПАТІЇ У СОБАК

Серед внутрішніх незаразних хвороб у собак вагоме місце займає патологія печінки, яка обумовлена інфекційними чинниками, неповноцінною годівлею, стресами, гіподинамією тощо. Однак діагностувати і лікувати собак з патологією печінки почали лише в останні роки. Тому **мета** роботи полягала у вивченні поширення, причин і клінічних симптомів патології печінки у собак.

Згідно досліджень, гепатопатія у собак була здебільшого вторинною і зустрічалася за парвовірусного ентериту, чуми м'ясоїдних, паразитарних захворювань, отруєнь.

Останнім часом цю патологію реєстрували і в собак за порушень годівлі, особливо після довготривалої годівлі кормами низької якості або при порушенні правил підбору та дачі кормів.

Всі дослідні собаки утримувалися в міських квартирах, мали подібний раціон (каша пшенична або ячмінна 300−400 г, варена картопля 100–200 г, макаронні вироби 200–250 г, м'ясо яловичини, свинини, птиці (всього 50–100 г) або кістки. Всі господарі собакам давали ковбасні вироби, залишки зі столу, цукерки та кондитерські вироби. Моціон тварин складався із прогулянок упродовж години кожний день.

Частіше захворювання виявляли у німецьких вівчарок, ротвейлерів, спанієлів. У цуценят (вік 3–8-міс.) гепатопатія є наслідком інфекційних хвороб; у тварин більш старшого віку (2−6 років) − причиною є порушення годівлі та утримання. Від віку та причини захворювання залежить важкість перебігу хвороби. У молодих цуценят, особливо за чуми та вірусного ентериту патологія печінки перебігає досить тяжко. Із досліджених 18 хворих на парвовірусний ентерит та чуму м'ясоїдних − у 10 цуценят (55,6 %) захворювання мало гострий перебіг і характеризувалося пригніченням загального стану, виснажливим блюванням (до 40 разів за добу), у блювотних масах домішки жовчі, появою на губах білої тягучої слини.

Кал смердючий, темно-вишневого кольору з домішками крові, слизу і кишкового епітелію. У тварин спостерігали сильне зневоднення організму, тахіпное, тахікардію.

Ураження печінки проявлялось іктеричністю кон'юнктиви, болючістю ділянки печінки, частою блювотою. За такої клінічної картини цуценята гинули у 90−95 % випадків.

У собак 2−6 річного віку гепатопатія проявлялася анорексією, в'ялістю, тьмяністю волосяного покриву (у 100 % хворих), сухістю шкіри (71,4), іктеричністю кон'юнктиви, гепатомегалією (28,6) та слинотечею (у 42,9 %).

Отже, на основі проведених статистичних і клінічних досліджень встановлено, що гепатопатія у собак є досить поширеною − 10,1 % від всієї захворюваності. Вона зустрічається як вторинне захворювання у молодняку за інфекційних захворювань та у дорослих − за порушень правил підбору та дачі кормів, годівлі кормами низької якості та гіподинамії.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ШТИКА О.В., студентка 6 курсу
Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.,** д-р вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ І КЛІНІКА ЗАХВОРЮВАНЬ КОНЕЙ З СИНДРОМОМ КОЛІК (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО КІННОГО ЗАВОДУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Найбільш поширеним серед патологічних станів внутрішніх органів у коней є хвороби, які перебігають з синдромом кольок. Виникають вони здебільшого за порушень годівлі, утримання та експлуатації коней.

Мета роботи полягала у вивченні поширення, причини та клініки ознак захворювань з синдромом кольок у коней.

Згідно наших спостережень коліки здебільшого проявлялися в одних і тих самих тварин, навіть за незначних порушень годівлі та утримання. Впродовж останніх 5 років (2007−2011 рр.) на хвороби з синдромом кольок у господарстві припадало від 16,6 % у 2007 до 14,2 % у 201 р. від поголів'я тварин.

Найчастіше в 2010 та 2011 рр. у коней реєстрували катаральну ентералгію (41,2 і 37,1 % від загальної кількості захворілих з синдромом кольок). Друге місце в господарстві займає метеоризм кишечнику (29,4 і 25,9 % відповідно) і на третьому − копростаз (20,6 і 22,2 % від загальної кількості захворівших на коліковий синдром).

Катаральна ентералгія зустрічалася в зимово-весняний період, що пов'язано з переохолодженням коней, яке викликане порушенням умов утримання (не засклені віконні рами, напування холодною водою, несвоєчасний загін тварин у приміщення при низькій температурі − (−17−28^0 С).